

Alcide de Gasperi: en medlare för demokrati och frihet i Europa

Alcide de Gasperi 1881 - 1954

Som italiensk premiärminister och utrikesminister 1945–1953 banade Alcide de Gasperi väg för landets öde under åren efter kriget.

Han föddes i regionen Trentino-Alto Adige (Sydtyrolen) som fram till 1918 tillhörde Österrike. Tillsammans med andra exceptionella statsmän verkade han aktivt för europeisk enhet. Hans erfarenheter av fascism och krig – han satt fängslad mellan 1927 och 1929 innan han fick asyl i Vatikanen – ledde till övertygelsen om att det enbart var ett enat Europa som kunde förhindra nya krig.

Gång efter gång stödde han initiativ för att förena Västeuropa, arbetade med genomförandet av Marshallplanen och skapade nära ekonomiska band med andra europeiska länder, i synnerhet Frankrike. Han stödde också Schumanplanen för att inrätta Europeiska kol- och stålgemenskapen och hjälpte till att utveckla tanken på en gemensam europeisk försvarspolitik.

Tidiga år

Alcide de Gasperi föddes den 3 april 1881. Hans far var polis med begränsade tillgångar. Han växte upp i Trento-regionen, som på den tiden var ett av de italiensktalande områdena i det stora multinationella och multikulturella imperiet Österrike–Ungern. Eftersom han inte kunde få studiebidrag vid några italienska universitet begav han sig till Wien år 1900 för att studera filologi. Där blev han aktiv i den katolska studentrörelsen. Det var under dessa studentår som han lyckades finslipa de medlingsfärdigheter som senare blev så viktiga i politiken. Han förstod till exempel att det var viktigare att hitta en lösning på problem än att gräla och ansåg att innehållet var viktigare än formen. Efter sin examen 1905 återvände han till Trentino, där han blev reporter för tidningen La Voce Cattolica. Han blev även politiskt aktiv i Unione Politica Popolare del Trentino och valdes 1911 att representera Trentino i det österrikiska representanthuset. Han använde sin ställning för att verka för ökade rättigheter för den italienska minoriteten.

Erfarenheter av första världskriget och Idee Ricostruttive

Trots att Gasperi förblev politiskt neutral under första världskriget stödde han Vatikanens ansträngningar att få slut på kriget. När första världskriget tog slut 1918 blev de Gasperis hemregion en del av Italien. Ett år senare var han med och grundade det italienska folkpartiet (Partito Popolare Italiano, PPI) och blev en av dess första parlamentariker 1921. I takt med att fascisternas makt i den italienska Mussoliniregeringen växte började man öppet använda våld och skrämstaktik mot PPI. Partiet förklarades olagligt och upplöstes 1926. De Gasperi själv anhölls 1927 och dömdes till fyra års fängelse. Med Vatikanens hjälp frigavs han efter 18 månader. Han fick asyl i Vatikanen, där han arbetade i fjorton år som bibliotekarie. Under andra världskriget skrev han Idee ricostruttive (Idéer om återuppbyggnaden) som bildade manifest för det kristna demokratiska partiet som bildades i hemlighet 1943. Efter fascismens fall ledde de Gasperi partiet

och var premiärminister 1945–1953 i åtta regeringar i följd. Än i dag är detta rekord i politisk överlevnadskonst oöverträffat i den italienska politiken.

Roll i den europeiska integrationen

Under denna så kallade de Gasperi-era byggdes Italien upp igen genom att man inrättade en republikansk konstitution, befäste den interna demokratin och tog de första stegen mot ekonomisk återuppbyggnad. De Gasperi var en entusiastisk förespråkare av internationellt samarbete. Som ansvarig för det mesta av återuppbyggnaden i Italien efter kriget var han övertygad om att Italien behövde återta sin internationella ställning. Därför arbetade han för att inrätta Europarådet, övertygade Italien om att delta i den amerikanska Marshallplanen och att gå med i NATO. Hans starka band till USA knöts under samma tid som Italien hade ett av de största kommunistpartierna i Västeuropa.

Demokrati, enighet och frihet

De Gasperi ansåg att andra världskriget hade lärt alla européer följande läxa: "Framtiden kommer inte att byggas med makt eller önskan att erövra, utan på tålmodig tillämpning av den demokratiska metoden, enighetens konstruktiva anda och respekten för frihet." Detta är vad han sa då han 1952 tog emot Charlemagnepriset för sitt Europaarbete. Denna vision förklarar hans snabba gensvar på Robert Schumans vädjan den 9 maj 1950 om ett integrerat Europa, som ledde till att Europeiska kol- och stålgemenskapen bildades ett år senare. Han blev den första ordföranden för kol- och stålgemenskapens parlamentsförsamling 1954. De Gasperi försvarade och kämpade också för den gemensamma europeiska försvarspolitik, ett projekt som till slut misslyckades.

Europeiska ekonomiska gemenskapen

Under dessa första steg mot europeisk integration har de Gasperi beskrivits som en medlare mellan Tyskland och Frankrike, som hade stått på olika sidor under nästan hundra år av krig. Under sina sista år var han även den inspirerande kraften bakom Europeiska ekonomiska gemenskapen. Även om han inte fick se slutresultatet – han dog i augusti 1954 – uppmärksammades hans roll när Romfördraget undertecknades 1957.

Alcide de Gasperis bakgrund, hans erfarenheter av krig, av att leva under fascismen och att vara del av en minoritet gjorde honom väl medveten om att europeisk enhet var nödvändigt för att läka sår från de två världskriegen och förhindra nya illdåd. Han drevs av en tydlig vision om en Europaunion som inte skulle ersätta enskilda stater men göra det möjligt för dem att komplettera varandra.

Alcide de Gasperi skakar hand med den tyske kanslern Konrad Adenauer i Rom 1953.